

PROPONTICA

Uluslararası Propontis Arkeolojisi Dergisi
International Journal of Propontic Archaeology

e-ISSN: 2980-132X, PROPONTICA, Mart 2026, 4 (7): 113-128

Seyitömer Höyük'ten Bir Grup Pişmiş Toprak Obje Üzerine Değerlendirmeler

Evaluations on a Group of Terracotta Objects from
Seyitömer Höyük

Semra KAYGISIZ¹

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Kütahya-TÜRKİYE
- semra.cirakoglu@dpu.edu.tr - ORCID > 0000-0001-7011-4159

Makale Bilgisi/Article Information

Makale Türü/Article Types: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 23 Ocak/January 2026

Kabul Tarihi/Accepted: 25 Mart/March 2026

Yıl/Year: 2026 | **Cilt – Volume:** 4 | **Sayı – Issue:** 7 | **Sayfa/Pages:** 113-128

Atıf/Cite as: Kaygısız, S. "Seyitömer Höyük'ten Bir Grup Pişmiş Toprak Obje Üzerine Değerlendirmeler" Propontica, 4 (7), Mart 2026: 113-128.

SEYİTÖMER HÖYÜK'TEN BİR GRUP PİŞMİŞ TOPRAK OBJE ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

ÖZ

Seyitömer Höyük, İç Batı Anadolu'da yer alan önemli bir yerleşim yeridir. Erken Tunç Çağı II'den Roma Dönemi'ne kadar kesintisiz iskân edilmiş höyükte her bir tabakanın yatay stratigrafide tamamen kazılmış olması tabakaların bütüncül olarak değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Yerleşim, özellikle Erken Tunç Çağı'nda el yapımı, çark ve kalıp yapımı teknikleriyle gerçekleştirilen seramik üretimi ile öne çıkmış; tabak, çanak, fincan, depas, tankard, gaga ağızlı testi, çömlek, küp, kapak gibi pek çok çanak çömlek formu bu tekniklerle üretilmiştir. Erken Tunç Çağı III'te yerleşimin bir yangın sonucunda enkaza dönüşmesi, her ne kadar trajik bir durumu ifade etse de yangın sebebiyle buluntuların *in-situ* olarak korunmuş olması bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Bu durum, hanelerde yürütülen günlük faaliyetlere ait izlerin ve buluntuların konteksi içinde ele alınabilmesine olanak tanır. Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen ve kendi içinde beş alt evreye ayrılan tabakada ele geçen farklı karakterdeki buluntular arasında kilden üretilmiş, dörtgen formlu, dört adet ayağı bulunan ve özenli bir işçiliğe sahip bezemeli objeler beş adet örnek ile temsil edilmektedir. Seramik üretimi ile öne çıkan Seyitömer Höyük'te kil ile gündelik yaşamlarında yoğun bir etkileşim içinde olan yerleşimciler tarafından üretilen bu objelerin farklı amaçlar için kullanılmış olabileceği akla gelmektedir. Makalemizin odak noktası objelerin kullanım amacına dair önerilerde bulunmak ve ilgili buluntuları tanıtarak arkeoloji literatürüne kazandırmaktır.

Anahtar Kelimeler: İç Batı Anadolu, Seyitömer Höyük, Erken Tunç Çağı III, Minyatür Masa, Ritüel.

EVALUATIONS ON A GROUP OF TERRACOTTA OBJECTS FROM SEYİTÖMER HÖYÜK

ABSTRACT

Seyitömer Höyük is an important settlement located in Inner Western Anatolia. The mound, which was continuously inhabited from the Early Bronze Age II through the Roman Period, has been fully excavated in its horizontal stratigraphy, enabling a comprehensive assessment of each layer. The settlement was notable for its ceramic production, particularly during the Early Bronze Age, which was carried out using hand-building, wheel-throwing, and mold-making techniques; a wide variety of ceramic forms —including plates, bowls, cups, depas, tankards,

spouted jars, pots, jars, and lids— were produced using these techniques. Although the destruction of the settlement by fire during the Early Bronze Age III represents a tragic event, the preservation of the finds *in situ* due to this fire can be considered an advantage. This situation allows for the examination of traces and artifacts related to daily household activities within their original context. Among the diverse artifacts recovered from the stratum dated to the Early Bronze Age III —which is itself divided into five sub-phases— are five examples of decorated clay objects characterized by a rectangular form, four legs, and meticulous craftsmanship. At Seyitömer Höyük, a site distinguished by its ceramic production, these objects — produced by settlers who interacted intensively with clay in their daily lives— may have served various purposes. The focus of this article is to propose suggestions regarding the intended functions of the objects and to contribute to the archaeological literature by introducing the relevant finds.

Keywords: Inner Western Anatolia, Seyitömer Mound, Early Bronze Age III, Miniature Table, Ritual.

GİRİŞ

Seyitömer Höyük, Kütahya ilinin yaklaşık 25 km kuzeydoğusunda, linyit kömür rezerv sahası içerisinde yer almaktadır. Kömür rezervinin kullanılabilmesi için 1989 yılında höyüğün kazılması gündeme gelmiş; bu tarihten itibaren günümüze kadar belirli aralıklarla arkeolojik kazı çalışmaları yürütülmüştür. Erken Tunç Çağı II'den Roma Dönemi'ne kadar yerleşim gördüğü tespit edilmiş ve bu çalışmalar sonucunda höyüğün mimari stratigrafisi belirlenmiştir¹.

I-	Roma Dönemi
II-	Hellenistik Dönem A/B
III-	Demir Çağı
IV-	Orta Tunç Çağı (A/B/C/D)
V-	Erken Tunç Çağı III (A/B/C/D)
VI-	Erken Tunç Çağı IIIA
VI-	Erken Tunç Çağı II A/B/C/D ²

1 Aydın 1991; Topbaş 1992; İlaslı 1996; Bilgen et al. 2010; Bilgen 2011; Bilgen et al. 2011; Bilgen et al. 2012; Bilgen et al. 2013; Bilgen et al. 2014; Bilgen 2015a, 8; Yüzbaşıoğlu 2025, 8.

2 Ünan 2023.

Bu çalışmada, Seyitömer Höyüğü'nün V. tabakasında ele geçen minyatür objeler arkeolojik kontekstleri içinde değerlendirilerek söz konusu buluntuların olası işlevlerine ilişkin öneriler sunulacaktır. Makaleye konu olan minyatür objeler höyüğün V. tabakası Erken Tunç Çağı III'e aittir. Kronolojik olarak A, B, C, D olarak kodlanan alt evreleri barındıran tabakada yerleşim, höyük topografyasına göre planlanmıştır. Bu dönem yerleşimini oluşturan yapılarda temel yapı malzemesi olarak taş kullanılmış, kerpiç bloklar ise ara bölme duvarlarında tercih edilmiştir. Dikdörtgen planlı yapılar genellikle ön oda, ana oda ve arka oda (depo odası) olmak üzere üç bölümden oluşur; ön oda giriş ve geçiş alanı olarak kullanılırken, temel faaliyetlerin gerçekleştirildiği ana oda yapının en geniş bölümünü oluşturur. Arka oda ise çoğunlukla depolama amacıyla kullanılmıştır. Erken Tunç Çağı'nda toplumsal hiyerarşiye işaret eden saray/bey evi ile dinsel işlev üstlenen tapınak öne çıkan yapılar arasındadır³ (Fig. 1). Yapıların ana odasında stilize boğa başlı ocaklar, fırınlar, sekiler ve öğütme tezgâhları yer alır. Özellikle A ve B evresinde yerleşimin merkezinde bir tapınak ve etrafında ortak duvarlar kullanılarak bitişik nizamda inşa edilmiş evlerin yer aldığı bir planlama söz konusudur. Bu dönemde yerleşim, seramik üretimi ve dokumacılık faaliyetleri ile öne çıkmaktadır⁴.

Makaleye konu olan ve biçimsel benzerliği nedeniyle masa olarak tanımlanan küçük boyutlu objeler kilden imal edilmiş, dörtgen bir forma sahiptir. Her bir köşesinde birer adet ayağı bulunan objeler, düz ya da içbükey bir üst ile dört yan yüzeye sahiptir. Bu yüzeyler farklı kombinasyonlarda kazıma bezemelidir. Seyitömer Höyüğü'nün Erken Tunç Çağı III'e tarihlendirilen V. tabakanın farklı evrelerinde (A, C ve D evrelerinde birer, B evresinde iki adet olmak üzere) toplam beş örnek ele geçmiştir.

1 no.lu obje:

Pişmiş toprak objenin genişliği 3,7 cm ve yüksekliği 2,5 cm'dir. Yaklaşık kare formunda olan objenin köşeleri yuvarlatılmış ve üst yüzeyi hafif içbükeydir. Yan yüzlerinin alt kısımlarında yarım daire biçimli boşluklar açılarak dört adet ayak çıkıntısı oluşturulmuştur. İki yan yüzeyinde kazıma ile yapılmış artı motifi bulunurken, diğer yan yüzeyleri ve üst yüzeyi bezemesizdir. Yan yüzeylerinin birleştiği köşelerde ise kazıma tekniği ile yapılmış dikey çizgi bulunur. Açık kahverengi hamurlu, kahverengi astarlı ve perdahlıdır (Fig. 2). Objeye, V/C evresine aittir⁵.

2 no.lu obje:

Dörtgen formu pişmiş toprak objenin genişliği 4 cm, yüksekliği 2,9 cm'dir. Düz olan üst yüzeyinin köşeleri yuvarlatılmıştır. Yan yüzleri plaka şeklinde kapalı olan

3 Bilgen et al. 2015, 123-150; Başkurt Usta 2024, 83.

4 Bilgen et al. 2015, 119-123; Bilgen - Kapuci 2019, 25-34; Ünan 2024a, 140.

5 Bilgen 2015b.

objenin alt köşeleri birer ayak ile sonlanmaktadır. Objenin üst yüzeyi birbirini dik kesen ve paralel şekilde uzanan kazıma çizgilerle ızgara (dama tahtası) motifi ile bezeme oluşturulmuştur. Dörtgen yan yüzlerinde, sayıları beş ile yedi arasında değişen, uçları yuvarlatılmış ve yan yana dizilmiş dikey kazıma çizgiler yer alır. Açık kırmızımsı kahverengi hamurlu ve hamur renginde yüzeylidir (Fig. 3). Bu obje, V/D evresinde, 37 no.lu mekân içerisinde ele geçmiştir⁶.

3 no.lu obje:

Pişmiş toprak obje, 3,8 cm genişliğinde ve 3,1 cm yüksekliğindedir. Objeye, köşeleri yuvarlatılmış kareye yakın (kübik) bir formdadır. Üst yüzeyi düzdür. Ayakları korunmamış olmakla birlikte, objenin düşük profilli ayaklara sahip olduğu düşünülmektedir. Üst yüzey, uçları köşelere ulaşan kazıma "X" motifi ile dört alana bölünmüştür. Her bir alan içinde baskı ile yapılmış nokta bezemeler bulunur. "X" motifinin uçlarında, köşelere yakın konumda dairesel birer motif yer almaktadır. Yan yüzlerinde, objeyi çevreleyen kazıma yatay bantlar arasında tek sıra baskı nokta bezeme bulunur. Kırmızımsı kahverengi hamurlu ve yüzeylidir (Fig. 4). Objeye, yerleşimin V/A evresinde bulunmuştur⁷.

4 no.lu obje:

Pişmiş toprak obje, 6,5 x 6,7 cm genişliğinde, 3,3 cm yüksekliğinde ve yaklaşık kare formudur. Dikdörtgen biçimli yan yüzleri köşelerde hafif dışa açılan birer ayak ile sonlanır. Objenin üst yüzeyinde orta kısımda, çift kazıma çizgi ile oluşturulmuş ve merkezinde nokta bezemesi bulunan "X" motifi yer alır. Bu motif, dış kenarlarını çevreleyen kazıma çift sıra bant içinde yer alan, merkezleri noktalı dairesel baskı bezemelerle çevrelenmiştir. Yan yüzlerde, üstte iki, altta tek sıra kazıma çizgi ile sınırlandırılmış dikdörtgen alanlar içinde, birbirine paralel üçlü dikey kazıma çizgiler yer alır. Açık kahverengi hamurlu ve hamur renginde yüzeylidir (Fig. 5). Objeye, yerleşimin V/B evresinde ele geçmiştir⁸.

5 no.lu obje:

Pişmiş toprak obje, 7 x 9,1 cm ölçülerinde, 3,9 cm yüksekliğinde ve dikdörtgen formudur. Objenin üst yüzeyi, kenarları hafif yükseltilmiş bir bantla sınırlandırılmış, köşeleri yuvarlatılmıştır ve dört ayaklıdır. Üst yüzeydeki dörtgen alan, kazıma çizgilerle birbirine paralel ve eşit olmayan dört bölüme ayrılmıştır. Ortada yer alan çizgi bezemenin iki yanına, birbirine paralel ve belli aralıklarla yerleştirilmiş verev çizgilerle balık kılıcı motifi oluşturulmuştur. Kenarda kalan bezeme alanlarında ise verev çizgi bezemeler tekrarlanmıştır. Bezeme alanının uzun kenarlarına ise çok

6 Ünán - Ünán 2022, 210.

7 Bilgen 2013.

8 Bilgen 2013, 150.

derin olmayan dalgalı çizgiler işlenmiştir. Objenin kısa yan kenarlarından birinde tek bir yatay çizgi gözlenirken, diğer kenarda kısa ve sık aralıklı zikzak çizgilerden oluşan ikinci bir bezeme alanı bulunur. Açık kiremit renkli hamurlu, kırmızı renkte boya astarlıdır. Objeye yerleşimin V/B evresinde ele geçmiştir⁹ (Fig. 6).

Seyitömer Höyüğü'nde 5 ve 3 no.lu objeler ETÇ III/A'da, 1 no.lu obje ise ETÇ III/C evresinde yerleşimin batı ve güney kesiminde yaşam alanlarına yakın bir konumda açığa çıkarılmıştır.

ETÇ III'ün B evresine ait 4 no.lu obje ile D evresine ait 2 no.lu obje, diğer örneklerden farklı olarak yaşam alanı olarak nitelendirilen yapılar içinde tespit edilmiştir. 4 no.lu obje, yerleşimin kuzeydoğu kesiminde bulunan, dikdörtgen planlı ve iki odalı bir yapı içerisinde ele geçmiştir. Yapıda, günlük yaşam pratiklerinin düzenli ve işlevsel biçimde yürütülmesine olanak sağlayan stilize boğa başlı bir ocak¹⁰ ile çeşitli nitelikteki *in-situ* buluntular tespit edilmiştir. Bu buluntular arasında pişmiş toprak çanak çömleklerin yanı sıra ağırşaklar, dokuma tezgâhı ağırlıklıları gibi küçük buluntular da yer almaktadır. Söz konusu yapılar, genel olarak günlük yaşam ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde tasarlanmış olmakla birlikte bazı yapılarda dokumacılık gibi belirli üretim faaliyetlerinin öne çıktığı anlaşılmaktadır.

ETÇ III'ün D evresine ait 2 no.lu obje, yerleşimin doğu kesiminde konumlanan dikdörtgen planlı ve beş odalı yapı içerisinde ele geçmiştir¹¹. Yapının ana odasında stilize boğa başlı ocak bulunmaktadır. Bunun yanı sıra A odasında duvar önünde bir seki, C odasında bir bölme tespit edilmiştir. Yapı içerisinde farklı nitelikte *in-situ* durumda buluntular da yer almaktadır. Bu buluntu grubu içerisinde pişmiş toprak çanak çömleklerden başka ezgi taşları, taş balta ve ağırşak gibi küçük buluntular da tespit edilmiştir¹². Elde edilen veriler ışığında bu yapının domestik faaliyetlerin yürütülmesi amacıyla kullanılmış olduğunu belirtmek mümkündür.

Yukarıda tanımlanan ve konteks içinde değerlendirilen objeler, Anadolu ve Balkan coğrafyasındaki bazı Neolitik-Kalkolitik yerleşim buluntularıyla tipolojik açıdan benzerlik göstermektedir. Literatürde çeşitli adlarla tanımlanan bu tür objeler, ayaklı olmaları, bezemeli yüzeyleri ve özenli işçilikleriyle dikkat çekmekle birlikte günlük kullanım ürünlerinden belirgin biçimde ayrılmaktadır. Literatürde bu objeleri tanımlamak için geniş bir terminoloji kullanılmış; farklı araştırmacılar tarafından çeşitli isimler önerilmiştir. Bu adlandırmalar arasında sunaklar (*altars*), minyatür/küçük sunaklar (*miniature/small altars*), kült masaları (*cult tables*), adak

9 Bilgen 2013; Bilgen 2015a.

10 Yerleşimde stilize boğa başlı ocaklar yerleşim planını oluşturan yapıların ana odasında, odanın yaklaşık orta kısmına konumlandırılmış biçimde açığa çıkarılmıştır. Detaylı bilgi için bkz. Ünan 2015.

11 Ünan - Ünan 2022, 82-83.

12 Buluntu dağılımı için bkz, Ünan - Ünan 2022, 210, fig.110-111.

platformları (*offering platforms*) ve model tahtlar (*model thrones*) yer alır¹³. Bu terminolojik farklılığın sebebinin söz konusu objelerin kullanım amaçlarının tam olarak belirlenememesinden kaynaklandığı düşünülmektedir¹⁴.

Farklı isimlerle adlandırılan bu objelerin Neolitik Dönem'e tarihlendirilen erken örnekleri Anadolu ve Balkanlar'da karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, bazı araştırmacılar tarafından Neolitik Dönem özelinde Anadolu ile Balkanlar arasındaki kültürel etkileşimin varlığına işaret eden unsurlar olarak değerlendirilmektedir¹⁵.

İsrail'de bulunan Maresha yerleşiminde belgelenmiş olan bir obje kült bağlamında ele alınarak "tütsü sunakları" (*incense altar*) olarak yorumlanmıştır. Burada bulunan obje biçimsel özellikleri bakımından özellikle 1, 2 ve 3 no.lu objelerle benzerlik göstermektedir¹⁶.

Ur yerleşiminde ise pişmiş topraktan yapılmış objeler "yatak" olarak tanımlanmıştır. Bu örnekler, 5 no.lu obje ile benzer özellikler taşımaktadır¹⁷.

Ayrıca Poliochni yerleşiminin Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen tabakasında ayakları korunmamış dörtgen formlu buluntunun 5 no.lu obje ile benzer nitelikler taşıdığı tespit edilmiştir¹⁸.

Bademağacı'nda ETÇ II evresine tarihlenen üç ayaklı, yuvarlak tablalı pişmiş toprak bir örnek "yuvarlak tablalı masa" olarak tanımlanmıştır¹⁹. Bu örneğin küçük boyutlu olması sebebiyle pratik bir kullanıma yönelik değil, oyuncak ya da kült eşyası olarak işlev görmüş olabileceği vurgulanmıştır²⁰. Bademağacı örneği bezeme açısından bu çalışmada ele alınan 3 no.lu obje ile benzerdir.

13 Vandova 1997, 23; Schwarzberg 2003, 79; Parzinger - Schwarzberg 2005, 247; Mirea 2011, 42; Naumov 2011, 90; Duru 2016, 167, Resim 696.

14 Schwarzberg 2003, 79; Mirea 2011, 42.

15 Anadolu'da bu dönemde birçok merkezde bu tip objeler bulunurken, bazı örnekler için bkz. Aşağıpınar Höyüğü için Parzinger - Schwarzberg 2005, 247. Fikirtepe için Bittel 1971, 9. Yeşilova için Derin 2010, 103, fig. 11. Höyücek için Duru 2016, 167. Bademağacı için Duru 2016, 167. Yeşilova için Derin 2012, fig. 21. Sapmaz Höyük için Çaylı 2024. Struma Vadisi için Grębska Kulow - Zidarov 2021, 1006, figura. 4. Yunatsite için Stefan 2011, 17-18, figüre 11-13-14; Terzjska-Ignatova 2018.

16 Maresha yerleşimindeki örneklerin çok azında yanmaya bağlı izlerin saptanmış olmasına dayanılarak söz konusu objelerin yalnızca tütsü yakıncılığı sınırlı olmayan, farklı sunu uygulamalarında kullanılmış çok işlevli sunaklar olabileceği de belirtilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Stern 2019.

17 Woolley - Mallowan 1976, plate 288, 216.

18 Brea 1964, TAV. LXXIII, w; TAV. CII, 6.

19 Duru 2016, 168, Resim 699; Duru 1994.

20 Duru 2016, 168, Resim 701.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Seyitömer Höyük bölge ve Anadolu arkeolojisi için stratigrafik dizilimi ile dikkati çeken önemli bir yerleşimdir. Höyükte uygulanan kazı sistemi ile tabakaların yerleşim planları ve buluntularıyla birlikte bütüncül olarak değerlendirilmesi mümkün olmuştur. Höyüğün Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen V. tabakasının farklı evrelerinde ele geçen, boyutları ve bezemeleriyle diğer buluntulardan ayrılan beş adet objenin kullanım amacı bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır.

Yukarıda tanımlanan objelerin genişliği 3,7-9,1 cm ve yüksekliği 2,5-3,9 cm arasında değişmektedir. Bu objelerin, kilden üretilmeleri, dörtgen formda tasarlanmaları, dört ayak üzerinde yükselmeleri ve bezemeli olmaları ortak özellikleri arasında yer alır. Objelerin bezemeleri kazıma ve baskı tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Makaleye konu olan objelerin, farklı kullanım amaçları olabileceği düşünülmektedir. Söz konusu objelerin kullanım amacına ilişkin tarafımızca ileri sürülen ilk olasılık, bunların yerleşimde günümüze ulaşmamış ahşap eşyaların minyatür temsilleri olduğu yönündedir. Ancak aynı dönemin farklı evrelerinde yalnızca birkaç örnekle temsil edilmeleri ve yaygın bir tipoloji oluşturmamaları, bu olasılığı zayıflatmaktadır.

Yerleşimde çocuk nüfusunun varlığı dikkate alındığında, söz konusu objelerin oyuncak olarak kullanılmış olabileceği ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim aynı tabakada bazı kap formlarının minyatür örneklerinin yoğun biçimde ele geçtiği ve bunların oyuncak olarak yorumlandığı bilinmektedir²¹. Bu örneklerin genellikle basit ve özensiz biçimde üretilmiş olmaları, çalışmaya konu olan objelerin sınırlı sayıda ve daha özenli işçiliğe sahip olmaları, oyuncak olarak üretilmiş olma olasılığını zayıflatmakla birlikte bu ihtimali tamamen ortadan kaldırmamaktadır.

Bu objelerin kullanım amacına yönelik öne çıkan bir diğer öneri ise hane içinde sembolik ya da ritüel nitelikli bir işleve sahip oldukları yönündedir.

Hayvan figürlerinin ve uzuvlarının mobilya ya da mobilyanın bir parçası olarak kullanımı, Çatalhöyük'te kolçakları leopar şeklinde tasarlanmış koltuk üzerinde oturan Ana Tanrıça figürü ile Neolitik Dönem'e kadar inmektedir²². Ayrıca, Kalkolitik Dönem'de Hacılar'da leopar üzerinde oturan Ana Tanrıça heykelciği de bu örnekler arasında sayılır²³. Erken Tunç Çağı boyunca mobilya tasvirlerine pek rastlanılmazken, kolçakları hayvan ayağı ve pençesi şeklinde yapılmış bir koltuk

21 Yüzbaşıoğlu 2024, 138-139.

22 Hodder 2006, 160, fig. 24.

23 Mellaart 1970, 213, CLV.

üzerinde oturan tanrıça pandantifi, Hititlerde bu geleneğin devam ettiğini gösterir niteliktedir²⁴. Benzer şekilde, Geç Hitit Dönemi'ne ait bir orthostatta bir aslan üzerine yerleştirilmiş tahtta oturan tanrıça kabartması da bu geleneğin başka bir örneğidir²⁵. Tanrıçaların, hayvan uzuvlarının kullanıldığı mobilyalar ile hayvan figürleri üzerinde oturur şekilde tasvir edilmesi, leopar ve aslan gibi güçlü hayvanların oturan figürün otoritesi, gücü ve statüsüyle ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkan bir kompozisyon olarak değerlendirilebilir. Makalede ele alınan 5 no.lu objenin uzun kenarında yer alan iki ayağın aynı yöne doğru bakan pençe biçimli çıkıntılarının uç kısımlarının yuvarlatılmış ve hafif çıkıntılı olması, ayakların bilinçli bir biçimde hayvan ayağını andırarak şekilde tasarlandığını düşündürmektedir. Söz konusu obje, hayvan ayağı biçiminde sonlanan mobilyaların Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen bir temsilcisi olarak, bu geleneğin bu dönemde de devam ettiğini göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Beş örnekten ikisi yaşam alanı olarak kullanıldığı belirlenen yapılar içinde tespit edilmişken (2 ve 4 no.lu), diğer örnekler domestik alanlara yakın konumda ele geçirilmiştir (1, 3 ve 5 no.lu). Kontekste yer alan diğer buluntular günlük kullanıma hizmet eder niteliktedir. Söz konusu objeler, yerleşim içinde yaşam pratiklerinin sürdürüldüğü yapılarda günlük kullanım kaplarıyla birlikte ele geçmiştir. Bununla birlikte boyutlarının gündelik kullanım için küçük oluşu ve işlevsel/pratik bir kullanıma uygun görünmemeleri, kullanım amaçlarının farklı olabileceğini düşündürmektedir. Buluntu kontekstinin ev içi mekânlar olması nedeniyle bazı olasılıklar, özellikle hane ölçeğinde gerçekleştirilen ritüel, sunu ya da sembolik pratikleri öne çıkmakta; ancak söz konusu objelerin doğrudan işlevini kesin biçimde belirlemek açısından tek başına yeterli kanıt sunmamaktadır. Dolayısıyla bağlamsal veriler belirli yorumları desteklerken, objelerin işlevine ilişkin olasılıkları doğrulamak için sınırlı kalmaktadır.

Minyatür objelerin, bireyin hane içi ritüellerini gerçekleştirilmesi amacıyla, taşınabilir nitelikte tasarlanmış olmaları mümkündür. Bu bağlamda tanıtılan örneklerin, hane halkının inançları ile ilişkili olarak konutlar içerisinde sunak benzeri bir işlev üstlenmiş olduğu düşünülmektedir. Seyitömer özelinde objelerin ait olduğu V. tabakanın yerleşim planının özellikleri dikkate alındığında, tabakanın A ve B evresinde bulunan tapınağın varlığı, dini ritüellerin gerçekleştirildiği özel bir yapının bulunduğunu göstermektedir²⁶. İnanç sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak nitelendirilebileceğimiz tapınakta çok sayıda sunu kabının/rythonun ele geçirilmiş olması²⁷, bu mekânda düzenli ve tekrarlanan ritüel uygulamaların yapıldığına işaret eder. Ayrıca yapı içlerinde yer alan stilize boğa başı biçimli ocakların, günlük yaşama yönelik işlevlerinin yanı sıra, dini ritüellerin gerçekleştirilmesinde de ak-

24 Darga 1992, 103, fig. 103.

25 Darga 1992, 242, fig. 250; Girginer 2018, 116, fig. IXa.

26 Bilgen et al. 2015, 124; Bilgen - Kapuci 2019, 26-27.

27 Bilgen et al. 2015, 123-138; Bilgen - Kapuci 2019, 137-138; Bilgen 2021.

tif rol oynamış olduğu düşünülmektedir²⁸. Mekân içlerinde bulunan bu ocaklarla birlikte hane içi tapınımına işaret eden, pişmiş toprak ve çeşitli taşlardan üretilmiş idol ve figürinlerin de varlığı, dini ritüellerin kamusal alanlarla sınırlı kalmadığını, hane ölçeğinde de sürdürüldüğünü gösterir niteliktedir. Dolayısıyla söz konusu objelerin işlevinin, minyatür kopyalar olmaktan ziyade, ritüel bağlamı bir kullanım çerçevesinde değerlendirilmesi daha olası görünmektedir.

Seyitömer Höyük çerçevesinde, minyatür objelerin inanç ve ritüel pratiklerini desteklediği ve gündelik kullanımın ötesinde farklı bir işleve sahip olduğu yönündeki değerlendirmemiz ağırlık kazanmaktadır. Bununla birlikte, Neolitik Dönemden Erken Tunç Çağı'na uzanan süreçte bu tür objelerin doğrudan kullanım amaçlarına ilişkin somut veriler elde edilinceye kadar, yalnızca ritüel ya da işlevsel bağlarla sınırlandırılmaması gerektiğini de belirtmek mümkündür. Söz konusu objeler, yukarıda değerlendirilen üç olasılık çerçevesinde ele alınmakta olup, her bir yorum yeni arkeolojik veriler ortaya konulana dek hipotez niteliğini koruyacaktır.

İç Batı Anadolu'da yer alan Seyitömer Höyüğü'nün Mezopotamya ile olan ilişkileri bazı buluntu gruplarıyla belgelenmiştir. Bu buluntular arasında Suriye şişeleri, terazi ağırlıkları, fayans boncuklar, kurşun figürin kalıpları ve silindir mühürler yer alır²⁹. Seyitömer Höyüğü'nün Mezopotamya ile olan kültürel ve ticari ilişkileri göstermesi açısından bu buluntu grubu büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda Seyitömer Höyüğü'nü, Mezopotamya'dan batıya ulaşan ticaret yolları üzerinde yer alan önemli bir merkez olarak nitelendirmek mümkündür. Ayrıca Erken Tunç Çağı'nda Anadolu ile Balkanlar arasındaki kültürel etkileşim ise, özellikle Batı Anadolu merkezli bir yayılım ağı üzerinden, yerleşmelerde ele geçen bazı buluntu grupları aracılığı ile ve mimari veriler üzerinden izlenebilmektedir³⁰. Bu mimari özelliklerden biri olan megaron plan tipinin Seyitömer yerleşiminde de Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen V. tabakanın tüm evrelerinde tercih edildiği görülmektedir. Söz konusu yapı planı çalışmaya konu olan objelerle birlikte değerlendirildiğinde Anadolu-Balkan etkileşiminin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ancak bu etkileşimin ve niteliğinin ortaya konulabilmesi için konuya ilişkin daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

28 Ünan 2015.

29 Ünan - Ünan 2020; Bilgen et al. 2021, 295-302; Ünan 2022; Ünan 2023; Ünan 2024b.

30 Yiğitpaşa - Öztürk 2017, 247; İvgin 2025. Ayrıca yerleşim planları ve detaylı bilgi için bkz. Parzinger 1993, tafell 191-192-193; Nikolova 2008, 161; Özdoğan - Parzinger 2012; Aydingün et al. 2021, 31.

KAYNAKÇA

- Aydın 1991, Aydın, N., "Seyitömer Höyük Kurtarma Kazısı 1989", I. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 191-204.
- Aydınğün et al. 2021, Aydınğün, Ş. – Başgelen, N. – Aydınğün, R. H. – Enez, A., "İstanbul'un MÖ. 3. Binyılı", Arkeoloji ve Sanat, 166, 19-34.
- Başkurt Usta 2024, Başkurt Usta, R., "Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III Dönemi Bey (?) Yapısından Ele Geçen Metal Eşyalar ve Bölgelerarası İlişkiler", Anadolu/Anatolia, 50, 79-104.
- Bilgen 2011, Bilgen, A. N., Seyitömer Höyük Kazısı Ön Raporu (2006-2010), Kütahya.
- Bilgen 2013, Bilgen, A. N., Seyitömer Höyük Kazısı Ön Raporu (2011-2012), Kütahya.
- Bilgen 2015a, Bilgen, A. N., Seyitömer Höyük I, Ankara.
- Bilgen 2015b, Bilgen, A. N., Seyitömer Höyük Kazısı Ön Raporu (2013-2014), Kütahya.
- Bilgen 2021, Bilgen, Z., "A Preevaluation of Libation Vessels Discovered at Seyitömer Mound Early Bronze Age Layer III Sanctuaries", The Early Bronze Age in Western Anatolia, (eds. L. K. Harrison – A. N. Bilgen – A. Kapuci), New York, 273-289.
- Bilgen – Kapuci 2019, Bilgen, A.N. – Kapuci, A., Seyitömer Höyük II, Ankara.
- Bilgen et al. 2010, Bilgen, A. N. – Coşkun, G. – Bilgen, Z., "Seyitömer Höyüğü 2008 Yılı Kazısı", 31. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 341-354.
- Bilgen et al. 2011, Bilgen, A. N. – Coşkun, G. – Bilgen, Z. – Yüzbaşıoğlu, N. – Kuru, A., "Seyitömer Höyüğü 2009 Yılı Kazısı", 32. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 367-380.
- Bilgen et al. 2012, Bilgen, A. N. – Coşkun, G. – Bilgen, Z. – Kuru, A. – Yüzbaşıoğlu, N. – Özcan, F. Ç. – Çirakoğlu, S. – Silek, S., "Seyitömer Höyüğü 2010 Yılı Kazısı", 33. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 234-255.
- Bilgen et al. 2013, Bilgen, A. N. – Coşkun, G. – Bilgen, Z. – Ünan, N. – Silek, S. – Çirakoğlu, S. – Özcan, F. Ç. – Kuru, A. – Kuzu, Z., "Seyitömer Höyük 2011 Yılı Kazısı", 34. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 201-216.
- Bilgen et al. 2014, Bilgen, A. N. – Coşkun, G. – Bilgen, Z. – Ünan, N. – Silek, S. – Çirakoğlu, S. – Özcan, F. Ç. – Kuru, A. – Erdiñç, Z., "Seyitömer Höyüğü 2012 Yılı Kazısı", 35. Kazı Sonuçları Toplantısı, 1, Ankara, 349-360.
- Bilgen et al. 2015, Bilgen, A. N. – Bilgen, Z. – Çirakoğlu, S. – Erken Tunç Çağı Yerleşimi (V. Tabaka) Seyitömer Höyük I, İstanbul.
- Bilgen et al. 2021, Bilgen, A. N. – Bilgen, Z. – Okatan, M. H. – Usta R. B. – Uygun B., "New Evidence of the Cultural Relationship between Inner NorthWest Anatolia and Northern Syria-Mesopotamia during the Early and Middle Bronze Ages: Exceptional Finds from Seyitömer Höyük", Cultural Exchanges and Current Research at Kültepe and its Surroundings, (eds. F. Kulakoğlu – G. Kryszat – C. Michel), Turnhout, 293-325.
- Bittel 1971, Bittel, K., "Bemerkungen über die prähistorische Ansiedlung auf dem Fikirtepe bei Kadıköy", Istanbul Mitteilungen 19/20, 1-19.
- Brea 1964, Bernabò Brea, L., Poliochni, Roma.
- Çaylı 2024, Çaylı, P., "Cult Tables in Anatolian Prehistory: Sapmaz Höyük Findings / Anadolu Tarihöncesinde Kült Masaları: Sapmaz Höyük Buluntuları" Colloquium Anatolicum 23, 19-51.
- Darga 1992, Darga, M., Hitit Sanatı, İstanbul.
- Derin 2010, Derin, Z., "Yeşilova Höyük", Beginnings-New Research in the Appearance of the Neolithic between Northwest Anatolia and the Carpathian Basin, Menschen-Kulturen Traditionen, Band 1, (ed. R. Krauß), Rahden/Westf., 95-106.
- Derin 2012, Derin Z., "Yeşilova Höyük", The Neolithic in Turkey. New Excavations&New Research-Western Turkey. İstanbul, 178-195.
- Duru 1994, Duru, R., "Höyücek Excavations, 1990", Belleten, 58, 223, 745-750.
- Duru 2016, Duru, R., Tarımdan Yazıya: Burdur Yöresi ve Yakın Çevresinin Altı Bin Yılı (MÖ 8000-2000), Antalya.
- Girginer 2018, Girginer, K. S., Geç Hitit Dönemi Tasvir Sanatında Mobilyalar, Ankara.
- Grębska-Kulow – Zidarov 2021, Grębska-Kulow, M., – Zidarov, P., The routes of neolithisation: The Middle Struma Valley from a regional perspective. Open Archaeology, 7, 1000-1014.
- Hodder 2006, Hodder, I., Çatalhöyük: Leoparın Öyküsü, İstanbul.
- İlaslı 1996, İlaslı, A., "Seyitömer Höyüğü 1993 Yılı Kurtarma Kazıları", 6. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Ankara, 1-15.
- İvgin 2025, İvgin İ., "Orta Karadeniz Sahil Kesimindeki Gök Tepe Höyüğü'nde Tespit Edilen "Boynuz Kulplu Seramik" İşçisinde Anadolu – Balkan İlişkileri", Seramik Araştırmaları Dergisi, 7, 1-20.

- Mellaart 1970, Mellaart, J., Excavations at Hacilar, Edinburgh.
- Mirea 2011, Mirea, P., "Between Everyday and Ritual Use 'Small Altars' or 'Cult Tables' from Măgura 'Buduiasca', Teleorman County (I): The Early Neolithic Finds", *Buletinul Muzeului Judeean Teleorman, Seria Arheologie*, 3, 41-57.
- Naumov 2011, Naumov, G., "Visual and Conceptual Dynamism of the Neolithic Altars in the Republic of Macedonia", *Interdisziplinäre Forschungen zum Kulturerbe auf der Balkanhalbinsel*, (Hrsg. V. Nikolov – K. Bacvarov – H. Popov), Sofia, 89-129.
- Nikolova 2008, Nikolova, L., "Balkan-Anatolian Cultural Horizons From The Fourth Millennium BC And Their Relations To The Baden Cultural Complex", *The Baden Complex And The Outside World. Proceedings Of The 12th Annual Meeting Of The EAA*, (eds. Furholt, M. – Szmyt, M. – Zastawny, A.), Bonn, 153-162.
- Özdoğan – Parzinger 2012, Özdoğan, M. – Parzinger H. Die frühbronzezeitliche Siedlung von Kanlıgeçit bei Kırklareli: Ostthrakien während des 3. Jahrtausends v. Chr. Im Spannungsfeld von anatolischer und balkanischer Kulturentwicklung. Mainz.
- Parzinger 1993, Parzinger, H., *Studien zur Chronologie und Kulturgeschichte der Jungstein-, Kupfer- und Frühbronzezeit zwischen Karpatenbecken und Mittlerem Taurus*, Mainz.
- Parzinger – Schwarzberg 2005, Parzinger, H. – Schwarzberg, H., *Aşağı Pınar II: Die mittel- und spätneolithische Keramik*, Mainz.
- Schwarzberg 2003, Schwarzberg, H., "On Problem in Identifying Ritual Pottery: The Example of the So-Called 'Cult Tables', Early Symbolic System for Communication in Southeast Europe, *British Archaeological Reports*, (ed. L. Nikolova), Oxford, 79-84.
- Stern 2019, Stern, I., "Incense Altars", *Excavations at Maresha: Subterranean Complex 169, Final Report 2000-2016*, (ed. Ilan, D.), Jerusalem, 88-100.
- Stefan 2011, Stefan, C. E., "Some Special Clay Artifacts from Soimus-La Avicola (Ferma 2), Hunedoara County, Romania", *The Old Potter's Almanack*, 14-22.
- Terzijska-Ignatova 2018, Terzijska-Ignatova, S., "Late Chalcolithic Cult Tables from Tell Yunatsite, Bulgaria", (eds. S. Dietz – F. Mavridis – Z. Tankosic – T. Takaoğlu), *Communities in Transition: The Circum-Aegean Area During the 5th and 4th Millennia BC*, Oxford, Philadelphia, 140-147.
- Topbaş 1992, Topbaş, A., "Kütahya Seyitömer Höyüğü 1991 Yılı Kurtarma Kazısı", *II. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu*, Ankara, 1-30.
- Ünan 2015, Ünan, N., "Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III Ocakları", *TÜBA-AR*, 17, 73-82.
- Ünan 2022, Ünan, N., "İç Batı Anadolu'da Yeni Bir Ticaret Merkezi: Seyitömer Höyük'den Bir Grup Terazi Ağırlığı, Seyitömer Höyük Kurtarma Kazısı 1989-2021", (ed. S. Ünan), Ankara, 33-47.
- Ünan 2023, Ünan, N., *Seyitömer Höyük VI. Tabaka Mimarisi ve Çanak Çömleği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Pamukkale Üniversitesi Arkeoloji Enstitüsü, Denizli.
- Ünan 2024a, Ünan, N., "Seyitömer Höyük'te Yangının Yerleşim İskânına Etkileri", A. Nejat Bilgen'e Armağan, (eds. A. Kapuci – S. Kaygısız – Z. Erdinç – F.Ç. Özcan), İstanbul, 139-148.
- Ünan 2024b, Ünan, N., "Seyitömer Höyük'te Ele Geçirilen Bir Grup Hayvan Figürlü Boncuk Üzerine Değerlendirme", *Lycus*, 10, 15-23.
- Ünan – Ünan 2020, Ünan, S. – Ünan N. "Stone Jewelry Moulds from Seyitömer Höyük", *Talanta*, LII, 37-53.
- Ünan – Ünan 2022, Ünan, S. – Ünan, N., "Seyitömer Höyük Erken Tunç Çağı III (D Evresi) Yerleşimi Üzerine Bir Ön Değerlendirme", *Seyitömer Höyük Kurtarma Kazısı 1989 2021*, (ed. S. Ünan), Ankara, 49-324.
- Vandova 1997, Vandova, V., "Typology of the Neolithic Small Altars from Southern Bulgaria. Typology of the Neolithic Small Altars from Southern Bulgaria", *Archaeology in Bulgaria*, 1, 1, 23–29.
- Woolley – Mallown 1976, Woolley, L. – Mallown, M., *Ur Excavations VII: The Old Babylonian Period*, London.
- Yığıtpaşa – Öztürk 2017, Yığıtpaşa, D. – Öztürk, O., "Erken Tunç Çağı Anadolu'sunda Balkan Etkileri", *X. Uluslararası Mübadele ve Balkan Türk Kültürü Araştırmaları Kongresi Bildirileri*, (ed. M. Y. Erler), Samsun, 243-260.
- Yüzbaşıoğlu 2024, Yüzbaşıoğlu, N., *Kütahya'da Bir Erken Tunç Çağı Yerleşimi: Seyitömer Höyük (ETÇ III) V/D Çanak Çömleği*, İstanbul.
- Yüzbaşıoğlu 2025, Yüzbaşıoğlu, N., "Seyitömer Höyük'te Ürün Depolama Faaliyetlerine İşaret Eden Bir Buluntu Grubu: Kil Tıplar", *KUBABA*, 34, 7-17.

FİGÜRLER

Fig. 1: Seyitömer Höyük Erken Tun Çağı Yerleşimi, Tapınak ve Saray Yapısının Konumu

Fig. 2: 1 No.lu Objenin Fotoğrafi

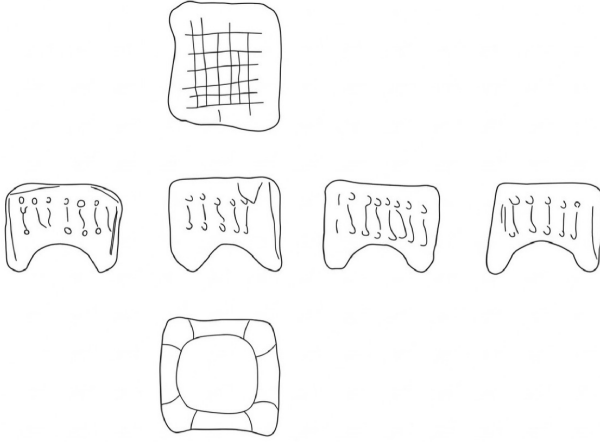

Fig. 3: 2 No.lu Objenin Fotoğrafi ve Çizimi

Fig. 4: 3 No.lu Objenin Fotoğrafi ve Çizimi

Fig. 5: 4 No.lu Objenin Fotoğrafi ve Çizimi

Fig. 6: 5 No.lu Objenin Fotoğrafi ve Çizimi

